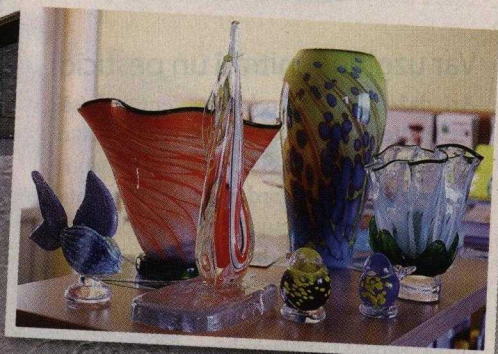
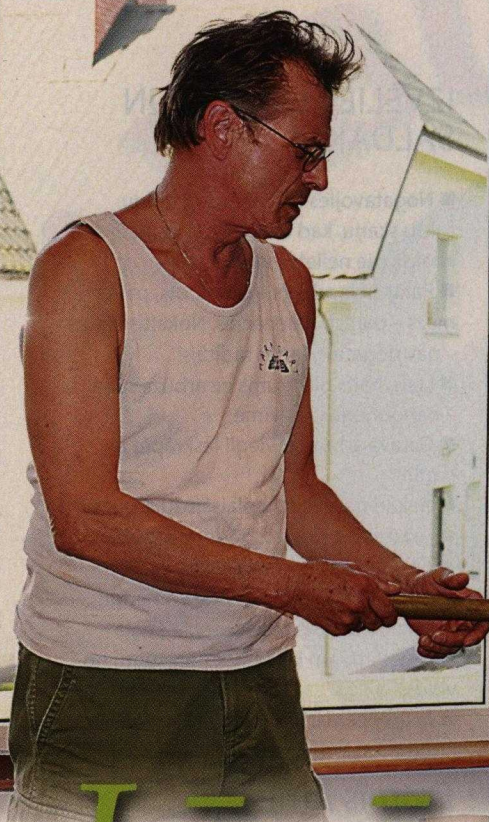

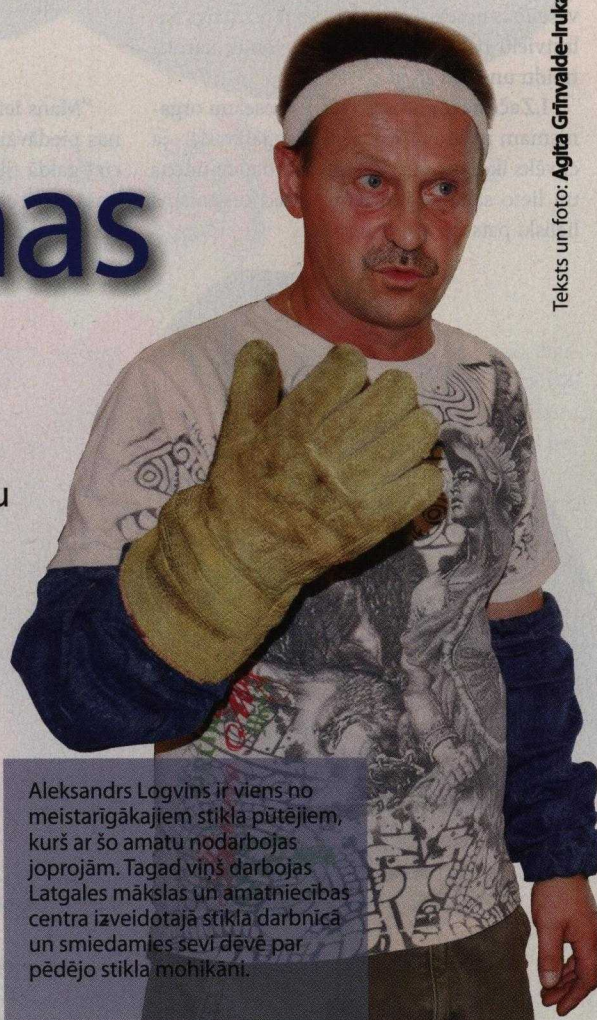

Septiņdesmitajos gados Līvānu stikla fabrikā izveidoja mākslinieku nodaļu. Kvalitatīvs stikls un radošie mākslinieki kļuva par panākumu atslēgu, kas nodrošināja produkcijas eksportu uz daudzām pasaules valstīm.

Līvānos atdzimst stikla pūšanas tradīcijas

Brīdī, kad "Dzīvespriekam" viesojās stikla pūšanas darbnīcā, kopā ar Aleksandru strādāja arī Marks Vitakers Ekstrands, kurš palīdzēja šo darbnīcu veidot. Viņš ir amerikānis, kurš palīdzējis izveidot un iekārtot ap 20 šādām darbnīcām dažādās pasaules malās, tajā skaitā darbnīcu Jūrmalā, arī Panevēžā, kur šobrīd pats dzīvo un strādā.

Ik vasaru ar lielu interesi braucu uz Līvāniem, jo katru gadu te tiek atklāts kaut kas jauns. Pēdējos gados pilsētā, kuru dēvē par vārtiem uz Latgali, atjaunota skola, stadions, kultūras centrs. Bibliotēka te ir modernākā Latvijas laukos, Latgales mākslas un amatniecības centrs pārsteidz ar savu unikalitāti, atvērta Modernās mākslas galerija un atklāta strūklaka. Bet tas, kas mani uz Līvāniem aizvilināja šovasar, ir ziņa, ka pilsētā, kuru varam dēvēt arī par Latvijas stikla galvaspilsētu ar vairāk nekā simts gadus senām šī amata tradīcijām, atkal pūš stiklu.

Aleksandrs Logvins ir viens no meistarīgākajiem stikla pūtējiem, kurš ar šo amatu nodarbojas joprojām. Tagad viņš darbojas Latgales mākslas un amatniecības centra izveidotajā stikla darbnīcā un smiedamies sevī dēvē par pēdējo stikla mohikāni.

Teksts un foto: Agita Grīnvalde-Iruka

Pagaidām testa režīmā

Lai pēc slavenās Līvānu stikla fabrikas slēgšanas neietu zudībā stikla pūšanas prasme un tradīcija, Latgales mākslas un amatniecības centrā par Līvānu novada pašvaldības līdzekļiem izveidota stikla pūšanas darbnīca. Pagaidām gan tā darbojas testa režīmā, tāpēc pieredzēt stikla brīnumainās pārveidošanas lemtas vien retajam. Taču pavisam drīz tā varētu būt atvērta arī apmeklētājiem. Krāsnis te jau strādā diennakts režīmā un stikla meistars Aleksandrs Logvins šobrīd gatavo balvas un suvenīrus pašvaldības vajadzībām. Plauktos krājas stikla putni, zivis, kausi, šķīvji un vāzes. Tad, kad tiks sakārtota nepieciešamā dokumentācija un nokārtotas visas formalitātes, iespējams, viņa darinājumus varēs iegādāties arī apmeklētāji.

Latgales mākslas un amatniecības centra vadītāja Ilze Griezāne patiesi lepojas ar to, kas ir paveikts, un priecājas, ka darbnīcā strādā stikla pūtējs ar lielu pieredzi. "Mums jau sen bija ideja par šādas darbnīcas izveidi, un, pārņemot stikla fabrikas muzeja ekspozīciju, šī doma uzjundījusi no jauna," piebilst Ilze.

Latvijā šobrīd ir divas stikla darbnīcas, kur stikla pūtēji strādā ar šādām tehnoloģijām — Līvānos un Jūrmalā.

Pēdējais stikla mohikānis

"Protams, to nevar salīdzināt ar rūpniecisko ražošanu, taču tā ir tradīciju atdzimšana, jo astoņus gadus, kopš slēgta Līvānu stikla fabrika, te nenotika nekas. Šī amata prasme pamazām zūd, jo nav fabrikas, nav darbnīcu. Stikla pūšanu nemāca nevienā skolā, to var apgūt tikai pie pieredzējušiem amatniekiem. Es ceru, ka arī mēs tiksim tik tālu, ka varēsim šeit apmācīt tos, kas vēlēties apgūt šo arodu, un tāpat es gribētu, lai mūsu darbnīca kļūtu par vietu, kur Mākslas akadēmijas stikla nodaļas studenti varētu veidot savus diplomdarbus, mākslinieki gatavot dizaina darbus, kā tas reiz bija Līvānu stikla fabrikā," saka I. Griezāne. Aleksandrs piebalsojot sevi dēvē par pēdējo stikla mohikāni, jo neviens no viņa kolēģiem vairs ar šo arodu nenodarbojas.

Aleksandrs Līvānu stikla fabrikā sāka strādāt 1984. gadā un ar nelielu pārtraukumu strādājis līdz pat tās slēgšanai 2008. gadā. "Kad mācījāties vidusskolā, mums bija tāda kā profesionālā orientācija – gājām praksē uz vietējām rūpnīcām. Puiši kā ierasts gāja uz stikla fabrikas. Apguvām teoriju un profesionālās iemaņas, bija pat jākārto eksāmens, un atestātā bija ierakstīts, ka esam apguvuši noteikto arodu," atceras Aleksandrs. Pēc vidus-

skolas beigšanas gadu studējis institūtā, tad divi gadi armijā. Kad no tās atgriezies, vecāki jau bijuši pensijā, bijis jādodomā, kā palīdzēt ģimenei, tāpēc atgriezies stikla fabrikā. "Bija arī citas iespējas, bet te viss zināms, viss blakus," piebilst Aleksandrs un stāsta, ka sākumā taisījis glāzes, bet vēlāk jau uzticēts veidot mākslinieciskus izstrādājumus – vāzes. Atmodas sākumā, juku laikos ražošanas apjomi samazinājušies, taču darbs turpinājies, lai gan bijis īss periods, kad arī Aleksandrs pametis darbu fabrikā, nolēmis pievērsties tirdzniecībai. Taču pēc pusgada pielicis biznesam punktu un atgriezies "stikliniekā". Tā Līvānos sarunvalodā vēl šodien sauc stikla fabriku, no kuras vairs palikušas tikai atmiņas un plašā fabrikas stikla izstrādājumu muzeja kolekcija, kuru pašvaldības, lai nezaudētu arī šo unikālo kultūras mantojuma daļu, par vienu latu atpirka no bankas, kura pārvaldīja uzņēmumu pēc tā pārņemšanas par pārraudzītājam. Tas bija dāsns žests. Tagad Līvānu stikla muzejs ierīkots amatniecības centrā.

Mūsu Latvijas lepnums

Amatniecības centrā nonākusi visa tobrīd Līvānu stikla fabrikā izveidotā stikla muzeja ekspozīcija, taču apskatei izlikta tikai daļa eksponātu, daļa glabājas krājumā. "Apskatei izlikts ir mazāk, taču uzskatu, ka ekspozīcija ir kvalitatīvāk veidota, jo nu var ieraudzīt tās pērles, kas vecajā muzejā tajā stikla pārbaudītībā varbūt pazuda. Tas, kas te redzams, ir

mūsu Latvijas lepnums, jo tas nav vienkārši ražots Latvijā, tas ir mūsu dizaineru radīts un mums ir pamats ar to lepoties. Mūsu dizains ir fantastisks!" saka I. Griezāne.

Muzejā var apskatīt arī divas unikālas lietas, kuras savulaik radītas Līvānos un joprojām tiek pielietotas — tie ir optiskie kvarcgaismas vadi un spožais stikla pārklājums jeb lustrējums. Turpat līdzās - stikla pūtēju darba instrumenti, kas vēstures ekspozīcijā izskatās seni, taču tiek lietoti arī šodien un redzami turpat blakus esošajā darbnīcā. "Lai arī dzīvojam 21. gadsimtā, stikla pūšanas process un arī instrumenti nav mainījušies," piebilst Ilze. Ejot tālāk, gar izstāžu zāles stendiem, acis žilbst, skatoties uz to stikla bagātību, kas Līvānos tika ražota, sākot no 1887. gada līdz pat rūpnīcas pēdējais darba dienai. Sākot no parastām stikla burciņām, pudelēm un pat zvejnieku bojām līdz krāšņām vāzēm, tējas servīzēm, kas radītas speciāli Austrumu tirgum, un kristāla kausiem, kas pēc centrālkomitejas priekšsēdētāja Augusta Vosa pasūtījuma darināti kā dāvana Gruzijas Republikas vadonim. Tepat var apskatīt arī zaļos stikla blokus, kas Līvānos ražoti mūsu valsts simbola — Brīvības pieminekļa restaurācijai un Melngalvju nama lustras detaļas. Daudzās mājās arī šodien var atrast Līvānu stikla fabrikas izstrādājumus, tāpēc skatīt izstādi ir jo interesantāk. "Tas ir brends, ar ko varam lepoties. Arī apmeklētājiem saku — ja jums mājās ir kaut kas no tā, saudzējiet to, jo tas tagad ir muzeja eksponāts un uz to šodien jāraugās pavisam citādāk," piebilst centra vadītāja.

Latgales mākslas un amatniecības centra direktore Ilze Griezāne zina stāstīt daudzus neparastus stāstus par Līvānos radītajiem stikla izstrādājumiem.

